

BEHOEFTEONDERZOEK NIEUW ZWEMBAD IN SLIEDRECHT

Rapportage

Datum

5 april 2023

Referentie

MV2218

Opdrachtgever

Gemeente Sliedrecht

MANAGEMENT SAMENVATTING

Sliedrecht bouwt aan de toekomst. Aan de noordkant van de gemeente zijn zo'n 2500 woningen gepland. Daarmee groeit de bevolking van 26.000 naar 31.000 inwoners in 2040. Tussen de nieuwe wijk en de dorpskern komt een groene verbinding op de locatie van Bronbad De Lockhorst.

De motie 'Duik weer fijn, energiezuinig moeten we zijn', op 8 november 2022 aangenomen door de gemeenteraad, verzoekt het college te onderzoeken hoe, al dan niet in samenwerking met omliggende gemeenten, een maximaal energiezuinig zwembad kan worden gerealiseerd. Verbaell is gevraagd om vraag en aanbod aan zwemwater in Sliedrecht en de regio in kaart te brengen. Die gegevens zijn de basis voor drie mogelijke toekomstscenario's. De gemeenteraad wordt vóór 1 juli 2023 over het onderzoek geïnformeerd.

Met De Lockhorst heeft Sliedrecht een zeer ruime zwemvoorziening met drie bassins binnen en twee bassins buiten. Kort na de opening in 1995 was het de toonaangevende accommodatie in de regio en erg populair. Het zwembad vervult nog steeds een duidelijke maatschappelijke functie. De thuisbasis voor twee verenigingen ontving in 2022 166.000 bezoekers. Bijna 1000 kinderen haalden er een zwemdiploma. Tachtig procent daarvan woont niet in de gemeente. Veel kinderen uit Sliedrecht leren ergens anders zwemmen.

Overcapaciteit

Het zwembad is met een capaciteit van 350.000 bezoekers veel te groot voor de huidige bezoekerscijfers. Dat voelt 'niet gezellig'. De personeels- en energiekosten kosten drukken zwaar op de exploitatie. De Lockhorst, bijna dertig jaar ouden kan nog jaren mee ondanks een flinke onderhoudsbehoefte.

Voor de lokale behoefte is De Lockhorst meer dan drie keer te groot. Niet alleen in Sliedrecht, in de hele regio is te veel zwembad. Het zwembad zou Sliedrecht en Papendrecht kunnen bedienen en nog capaciteit over houden. Datzelfde geldt voor Sportcentrum Papendrecht. Hardinxveld, Molenlanden en Alblasterdam hebben ook flink wat zwembad.

Gemiddeld gaan Nederlanders vier keer per jaar naar het zwembad. Sliedrecht genereert op basis van dat cijfer jaarlijks 104.000 bezoeken verdeeld over leszwemmers, individuele en verenigingssport en doelgroep activiteiten. Met de geplande nieuwe woningen stijgt de vraag in Sliedrecht naar 124.000 bezoekers in 2040. Een zwembad heeft een levensduur van veertig tot vijftig jaar, dat maakt het toekomstperspectief belangrijk. De gemeente vraagt om scenario's die de lokale vraag dekken. Die is niet groot genoeg voor een recreatiebad met regionale uitstraling.

De Vereniging Sport & Gemeenten, VSG en het Mulier instituut rekenen voor de vraag naar zwembad op 1 m2 per honderd inwoners. In de praktijk is dat heel krap. Gebruikelijk is de norm 1 m2 per zestig inwoners. Voor een haalbare exploitatie van zwembad zijn jaarlijks 250 tot 300 bezoekers per m2 zwembad nodig.

De volgende scenario's zijn haalbaar en worden in het onderzoek gedetailleerd:

Scenario	Inwoners	Inwoners per m2 zwembad	Omvang zwembad	Bezoeken per jaar x1000
1. Lesbad	26000.	100	250 m2	65 – 75
2. Beperkte Faciliteiten	26000.	60	400 m2	100 – 120
3. Royale Faciliteiten	31000.	60	535 m2	135 – 160

Energie zuinig

De Lockhorst heeft het energiegebruik van een woonwijk. In alle scenario's wordt het verbruik veel lager. Het nieuwe zwembad wordt, volgens de huidige normen gasloos en energieneutraal. Met warmtepompen, zonneboilers en zonnecellen is de accommodatie zelfvoorzienend. Als dat bij de bouw niet al haalbaar is, kan de installatie er wel op worden voorbereid.

Verenigingsruimte

De verenigingen willen in het nieuwe zwembad graag ruimte in het zwembad te huren. Een verenigingsruimte in eigen beheer betekent een meerjarig huurcontract met een marktconforme vierkante meter prijs. Dat gaat de behoeften en de draagkracht van de verenigingen te boven. In scenario twee en drie biedt een dubbelfunctie, als ontmoetingsruimte met horeca, maatschappelijke meerwaarde.

Scenario 1.

Lesbad: Alle kinderen in Sliedrecht kunnen in dit scenario in de gemeente leren zwemmen. Het enkele bassin is met 10 bij 25 meter groot genoeg voor lokale zwemwedstrijden. Voor regionale wedstrijden en waterpolo is het zwembad niet geschikt. Doelgroepen kunnen beperkt in het zwembad terecht vanwege de vaste temperatuur van het zwemwater. Voor banenzwemmen is in het programma maar weinig ruimte.

Voor de zwemmers en poloërs die niet in Sliedrecht terecht kunnen, is in de directe omgeving meer dan genoeg capaciteit. Ook voor hen blijft een zwembad beschikbaar op redelijke reisafstand. Sport deelname, individueel en in verenigingsverband nemen af waardoor de beweegarmoede in Sliedrecht verder toeneemt.

Scenario 2.

Zwembad met beperkte faciliteiten: De twee bassins, de een 8 bij 12 meter en wat warmer, de ander wat koeler en 12,5 bij 25 meter, creëren in dit scenario ruimte voor doelgroep activiteiten. Er is ruimte het hele zwemles pakket. Voor de allereerste lessen is warm water wel zo prettig. In het grote bassin is ruimte voor wedstrijden en waterpolo op lokaal niveau. Tenslotte is er genoeg ruimte voor banen- en recreatiezwemmen.

Voor de huidige inwoners is dit zwembad groot genoeg. De beweegarmoede, ook in Sliedrecht een probleem, blijft ongeveer op hetzelfde niveau.

Voor de geplande uitbreiding van Sliedrecht tot 2040 is de capaciteit aan de kleine kant. Het nieuwe zwembad is dan nog maar twaalf jaar oud. De nieuwe inwoners zijn naar verwachting jonge gezinnen, relatief welvarend en bovengemiddeld actief.

Scenario 3.

Zwembad met royale faciliteiten: De twee bassins, van 15,4 bij 25 meter en 10 bij 15 meter, zijn in dit scenario wat groter. De perrons er omheen zijn wat ruimer. Met een vaste tribune is het zwembad geschikt voor regionale wedstrijden. Daarmee hebben de verenigingen dezelfde faciliteiten als nu in De Lockhorst. Voor het Sliedrecht van 2023 is het zwembad aan de royale kant, door de geplande uitbreiding is de accommodatie passend voor de gemeente in 2040. Dit scenario heeft een licht positief effect op de beweegarmoede in Sliedrecht en biedt de kans een bijdrage te leveren aan de bestrijding van eenzaamheid.

Buitenbad

In geen van de scenario's is een buitenbad voorzien. Het is niet zinvol nog een buitenbad aan de regionale overcapaciteit toe te voegen. Hoewel niet de enige doelgroep is de opgroeiende jeugd wel verreweg de belangrijkste gebruiker van buitenbaden. Deze relatief mobiele groep kan zonder problemen terecht in de omliggende gemeenten. Wie daar op de fiets heen gaat verkleint de beweegarmoede in Sliedrecht.

Exploitatie

Hoe groter het zwembad, des te complexer de bedrijfsvoering. Bij aanbestedingen laat het exploitatie contract geen ruimte voor voortschrijdend inzicht. Aandeelhouders bepalen de koers van de exploitatie. Gemeenten leggen verantwoordelijkheid af aan hun burgers wiens belang minder eenduidig is.

Exploitatie door een gemeentelijk sportbedrijf, een steeds vaker gekozen model, biedt meer flexibiliteit. Dit model verdient het nader onderzocht te worden. In geen van de scenario's is het zwembad groot genoeg voor een zelfstandig sportbedrijf. Een combinatie met ander maatschappelijk vastgoed leidt mogelijk wel tot een levensvatbaar bedrijf. Samenwerking in of buiten de regio versterkt de deelnemende organisaties zonder afbreuk te doen aan de unieke identiteit van de gemeente.

INHOUDSOPGAVE

Management samenvatting	2
Inhoudsopgave	6
1. Inleiding, opdracht & verantwoording	8
1.1. Inleiding	8
1.2. Opdracht	9
1.3. Verantwoording	10
2. Zwemmen in Sliedrecht	11
2.1. Inleiding	11
2.2. Geschiedenis	12
2.3. Faciliteiten De Lockhorst	13
2.4. Bezoekers	14
2.5. Capaciteit	15
2.6. Animo en gebruik	15
2.7. Exploitatie	16
3. Zwemmen in de regio	18
3.1. Inleiding	18
3.2. Regionale uitstraling	18
3.3. Andere zwembaden	20
3.4. Regionale samenwerking	20

4.	Trends en ontwikkelingen	21	
4.1.	Inleiding		21
4.2.	Sliedrecht groeit		21
4.3.	Vitale gemeente		23
4.4.	Corona		25
4.5.	Energie		25
4.6.	Personeel		25
5.	Advies en scenario's	26	
5.1.	Inleiding		26
5.2.	Vorm en functie		26
5.3.	Behoefte en capaciteit zwemwater		28
5.4.	Scenario 1. Lesbad	30	
5.5.	Scenario 2. Dorpsbad beperkte faciliteiten		31
5.6.	Scenario 3. Dorpsbad royale faciliteiten	32	
5.7.	Overzichten drie scenario's		33
6.	Exploitatiemodellen en opties		34
6.1.	Inleiding		34
6.2.	Aanbesteding		34
6.3.	Gemeentelijke exploitatie		34
6.4.	Sportbedrijf		35
6.5.	Opties voor Sliedrecht		35

1. INLEIDING, OPDRACHT & VERANTWOORDING

1.1. INLEIDING

Met het Programmaplan Ruimtelijke vernieuwing 2022 -2030 bouwt Sliedrecht aan de toekomst. Aan de noordkant van de gemeente zijn zo'n 2500 woningen gepland. Een groene verbinding tussen noord en zuid verbindt de nieuwe wijk met het dorp. De plannen hebben gevolgen voor De Lockhorst. Er zijn plannen om het Sportpark te integreren in de nieuw te bouwen wijk. Daarbij wordt gekoerst op realisatie in 2024.

Bronbad De Lockhorst ligt binnen het plangebied. Dit rapport onderzoekt de opties, kansen en mogelijkheden voor nieuwe zwemaccommodatie in de gemeente Sliedrecht. In hoofdstuk twee wordt de vraag naar zwemvoorzieningen, gedifferentieerd naar activiteiten en gebruikers, afgezet tegen het bestaande aanbod.

Om dat zorgvuldig te kunnen doen brengt hoofdstuk 3 de stand van zaken in de regio in kaart. Lokale en landelijke trends en ontwikkelingen die keuzes beïnvloeden, komen in hoofdstuk vier aan bod. Op basis van die informatie schetst het vijfde hoofdstuk drie verschillende scenario's. Het laatste hoofdstuk behandelt verschillende exploitatiemodellen.

Aan het onderzoek zijn bijlagen toegevoegd die de gebruikte informatie meer diepte geven. De kaders worden gevormd door een aantal beleidsdocumenten van de gemeente Sliedrecht. Het gaat om Koers 2030, de Sociale Visie, het programmaplan Ruimtelijke Vernieuwing 2020-2030, Het Ontwikkelperspectief gemeentelijke sportaccommodaties, Sportief in Sliedrecht 2019-2025 en het Lokaal Sportakkoord.

1.2. OPDRACHT

Verbaell is door de gemeente gevraagd onderzoek te doen naar vraag een aanbod van zwemwater in Sliedrecht. Het onderzoek is de basis voor drie toekomstscenario's. De gemeente beslist welk scenario verder wordt uitgewerkt.

Elk scenario gaat uit van een andere zwembadconfiguratie waarmee de mogelijkheden voor gebruik per zwemactiviteit wordt bepaald. Zo wordt het mogelijk verwachte bezoekersaantallen in te schatten. De kosten voor bouw en exploitatie zijn in dit stadium indicatief. Wel is het mogelijk om daarmee de verschillen aan te geven tussen de drie scenario's.

Deelvragen:

In de verleende opdracht specificeert de gemeente Sliedrecht een aantal deelvragen:

1. Wat is de capaciteit van Bronbad De Lockhorst en hoe wordt die capaciteit benut?
2. Hoe verhoudt deze capaciteit zich tot het aanbod in de gemeenten in de regio?
3. Wat is de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte van bewoners en verenigingen?
4. Wat voor zwembad is er nodig om aan die vraag te voldoen, nu en in de toekomst?
5. Wat betekent het voor de gemeente Sliedrecht als er geen nieuw zwembad wordt gebouwd?
6. Wat zijn de mogelijkheden voor regionale samenwerking met het oog op een nieuw zwembad in de gemeente Sliedrecht?

Context:

- De gemeente vindt het belangrijk dat kinderen in Sliedrecht zwemvaardig en waterveilig zijn. Een nieuw te bouwen zwembad moet die wens faciliteren binnen de bredere ambities en passend bij de financiële middelen.
- Een nieuwe accommodatie kan niet gebouwd worden op de plaats van Bronbad De Lockhorst. Het zoeken en aanwijzen van een geschikte locatie valt buiten dit onderzoek. Er is een locatiestudie beschikbaar van de hand van Palmbout Urban Landscapes.
- Er is geen buitenzwemwater in Sliedrecht. De ambitie om in De Tuinen van Sliedrecht zwemwater te realiseren is door de bodemgesteldheid onhaalbaar gebleken.
- Hoe verhoudt de regionale functie van De Lockhorst zich tot de lokale behoefte? Wat betekent dat voor de beschikbare middelen voor bouw en exploitatie?
- De motie 'Duik weer fijn, energiezuinig moeten we zijn', op 8 november 2022 aangenomen door de gemeenteraad, verzoekt het college te onderzoeken hoe, al dan niet in samenwerking met omliggende gemeenten, een maximaal energiezuinig zwembad kan worden gerealiseerd.
- De gemeenteraad wordt over het onderzoek geïnformeerd vóór 1 juli 2023.

1.3. VERANTWOORDING

Het ontwikkelen van scenario's voor een nieuw zwembad past bij de wens ruimte bieden aan sport en recreatie in de openbare ruimte.

Sliedrecht groeit en huisvest een groot aantal bedrijven die voor veel werkgelegenheid zorgen. Om de werkgelegenheid op peil te houden werkt Sliedrecht aan het vestigingsklimaat. Vitale werklocaties en slim ruimtegebruik zijn de basis voor innovatie, verduurzaming en digitalisering. Een sterke relatie tussen bedrijfsleven en onderwijs maken met goede bereikbaarheid het beeld compleet.

De plannen voor ruimtelijke ontwikkeling passen bij de economische ambities. In 2030 heeft Sliedrecht een aantrekkelijke ruimtelijke inrichting. Er zijn meer woningen gebouwd passend bij de vraag van huidige en toekomstige bewoners. Sliedrecht werkt, net als de rest van Nederland aan een energie neutrale omgeving.

De ontwikkelingen zijn de achtergrond voor afwegingen over de grootte en de vorm van een nieuw zwembad. De drie varianten passen in het kader van de motie 'Duik weer fijn, energiezuinig moeten we zijn' die op 8 november 2022 door de gemeenteraad is aangenomen.

Natuurlijk is het belangrijk om een heldere cijfermatig onderbouwde analyse te geven. Toch is de keuze voor een nieuw zwembad geen wiskundige exercitie. Het onderzoek maakt het mogelijk de kosten en opbrengst van het nieuwe zwembad en het maatschappelijk rendement af te wegen. Het kader daarvoor bestaat uit gegevens over bestaande zwembaden, wettelijke kaders en door de sector aanvaarde normen.

2. ZWEMMEN IN SLIEDRECHT

2.1. INLEIDING

Zwembaden zijn belangrijk voor gemeenten. Een nieuw zwembad bouwen is een stevige investering voor een lange periode. De vraag naar, en het aanbod van, zwemwater leggen de basis voor het beslisproces.

De vraag wordt gekwantificeerd in vierkante meters zwemwater op basis van het aantal inwoners, gangbare normen van de Vereniging Sport & Gemeenten en de sport & recreatie sector. Dat getal wordt gedetailleerd door het verwachte gebruik te onderzoeken.

Zwemlessen, sportief en recreatief zwemmen en activiteiten voor doelgroepen stellen verschillende eisen aan een zwembad. De belangrijkste variabelen zijn oppervlakte en diepte van het bad en de temperatuur van het water. In de derde stap van de analyse wordt het gebruik bepaald. Dat wordt uitgedrukt in het aantal bezoeken per vierkante meter per jaar.

Tegenover de vraag staat de analyse van het aanbod. Dat begint met het bepalen van de capaciteit aan de hand van twee vragen:

1. Hoeveel vierkante meter zwemwater is er beschikbaar?
2. Hoeveel uren per week is er ruimte voor een bepaalde activiteit?

Het evenwicht tussen vraag en aanbod, nu en in de toekomst is belangrijk. Overcapaciteit is duur. Schoonmaak, onderhoud en op temperatuur houden zetten, bij te weinig gebruik, druk op de exploitatie.

Na een korte blik in de geschiedenis behandelt dit hoofdstuk de actuele stand van zaken. De gebruikers van De Lockhorst komen aan bod net als de capaciteit en het werkelijke gebruik. Een behoefte-calculatie detailleert de kansen voor een nieuw zwembad in Sliedrecht.

2.2. GESCHIEDENIS

Het eerste zwembad van Sliedrecht dreef in de haven. Dat had invloed op de waterkwaliteit. In de zomer zwommen er ratten in het zwembad. In de winter kon er niet gezwommen worden vanwege de watertemperatuur.

In de jaren zestig kregen werd in Sliedrecht 'De Springplank' gebouwd. Het binnenbad werd gebruikt voor zwemlessen, recreatiezwemmen en wedstrijden. Sportpark De Lockhorst kreeg een buitenbad. Bronbad De Lockhorst opende in 1995, een groot recreatief zwembad op dezelfde locatie. Een jaar later werd een buitenbad toegevoegd. Kleiner en minder diep maar net als het binnenbad geschikt voor wedstrijden.

Het eerste zwembad in de haven

2.3. FACILITEITEN DE LOCKHORST

Met de Lockhorst heeft Sliedrecht een zeer ruime zwemvoorziening. Kort na de bouw in 1994 was het de toonaangevende accommodatie in de regio en erg populair. Met 154.000 bezoeken in 2022 vervult de Lockhorst nog steeds een duidelijke maatschappelijke functie.

De Lockhorst is opgezet als recreatief zwemparadijs met een zonneweide, een grote waterglijbaan een sauna en een stoombad. Volgens de nota Visie op Recreatie Sliedrecht levert de Lockhorst echter geen concrete bijdrage aan het stimuleren van recreatie. Het Bronbad biedt door het grootschalige karakter en de ligging geen passend antwoord op de beweegarmoede in Sliedrecht.

Het zwembad deelt de entree en kleedkamers met een sporthal van 24 x 44 meter voorzien van een verhoogde tribune bergruimten en de verenigingsruimte van zwemvereniging DWF. Het complex herbergt tevens een partycentrum met droge en natte horeca. Dit onderzoek beperkt zich - conform de opdracht - tot het zwembaden met vijf bassins:

Bassins De Lockhorst		
Wedstrijdbassin	binnen	375 m ²
Recreatiebassin	binnen	250 m ²
Doelgroepenbassin	binnen	250 m ²
Recreatie/ wedstrijdbassin	buiten	375 m ²
Peuterbassin	buiten	25 m ²

2.4. BEZOEKERS

Zwemmen is een van de populairste sporten van Nederland. Bijna iedereen in Nederland, 97 procent van de bevolking, leert als kind zwemmen. Gemiddeld bezoekt elke Nederlander jaarlijks vier keer een zwembad. In werkelijkheid zwemt maar een derde van hen jaarlijks minimaal een keer. Van de burgers van 6 tot 79 jaar oud zwemt 18 procent meer dan twaalf keer per jaar. Samen ontvangen de zeshonderd Nederlandse zwembaden elk jaar tachtig tot negentig miljoen bezoekers.

Wie het landelijk gemiddelde aanhoudt zou verwachten dat de 26.000 inwoners van Sliedrecht samen zo'n 104.000 keer Bronbad De Lockhorst bezoeken. In werkelijkheid trekt het zwembad in 2022 zo'n 166.000 bezoekers. Het zijn zwemles leerlingen en hun ouders, leden van de twee verenigingen, banen en vrij zwemmers en deelnemers aan aqua-activiteiten.

Zwemles leerlingen en hun ouders

De Lockhorst is een bijzonder populaire plek om te leren zwemmen. Leerlingen komen uit Sliedrecht en de wijde omgeving. Door Corona lagen de lessen lang stil. De druk op de lessen is daardoor nog groter.

De eerste Nederlandse zwemdiploma's werden in 1893 uitgereikt. Sindsdien veranderde de vorm van de zwemlessen. In de klassieke vorm staat de instructrice op de rand van het bad. Met stemverheffing vanwege de afstand, krijgen alle leerlingen dezelfde instructie. Dat biedt nauwelijks ruimte voor individuele aandacht. Moeite met een bepaalde vaardigheid - berucht is 'onder water door het gat zwemmen' - betekent langer aan alle instructie meedoen.

In de huidige pedagogische visie op zwemonderwijs ligt de nadruk op zelfredzaamheid in het water. Gebrek daaraan is een risico voor wie te water raakt maar ook voor omstanders die een reddingspoging doen. In de nieuwe opzet staat de instructrice vaak tussen de leerlingen in het zwembad. Dat maakt individuele aandacht makkelijker. Leerlingen en hun ouders kunnen kiezen steeds vaker voor les met diploma garantie, meer aandacht door kleine groepen of individuele instructie. De Lockhorst biedt veel verschillende mogelijkheden aan.

Voor zwemles is bereikbaarheid heel belangrijk. Kinderen hebben gemiddeld zo'n veertig weken zwemles, meestal rond het vijfde en zesde levensjaar. Dat betekent voor ouders voor elk kind minstens een jaar lang halen en brengen. De Lockhorst ligt in de huidige opzet heel gunstig voor zwemles ouders uit de regio. Bovendien is er een overvloed aan - gratis - parkeerruimte.

Twee verenigingen

De Lockhorst is de thuisbasis van twee verenigingen met diepe wortels in Sliedrecht. DWF voluit de Sliedrechtse Zwem- en Polovereniging 'Door Water Fit', opgericht op 18 februari 1955. De club gebruikt het zwembad voor waterpolo, wedstrijdzwemmen en recreatief zwemmen. Wie wil trainen voor zwemmen in open water kan ook bij DWF terecht. Voor DWF is het belangrijk dat een nieuw zwembad geschikt is voor regionale zwemwedstrijden en waterpolo.

De andere vereniging, Onderwatersportclub Moby Dick is opgericht in 1969. Het clubhuis met zicht op De Lockhorst wordt gebruikt voor verenigingsactiviteiten. In een compressor ruimte vullen de duikers hun luchtflessen. Die voorziening is in een nieuw zwembad van groot belang. Het zwembad gebruikt Moby Dick vooral voor training en opleiding.

2.5. CAPACITEIT

Binnen en buitenbassins geven de Lockhorst een capaciteit van zo'n 350.000 bezoekers per jaar:

- Voor binnen bassins geldt 300 bezoekers per vierkante meter per jaar als een optimale bezetting. Het binnenbad heeft met 875 m² wateroppervlak dus een capaciteit van bijna 270.000 bezoekers.
- Het buitenbad kan, gebaseerd op ervaring met vergelijkbare zwembaden, in een goede zomer zo'n 80.000 bezoekers ontvangen.

De capaciteit is al meer dan tien jaar veel hoger dan het aantal werkelijke bezoeken. In 2022 werd in De Lockhorst minder dan vijftig procent van de beschikbare capaciteit gebruikt

2.6. ANIMO EN GEBRUIK

De relatief lage bezetting zegt niks over de animo. Animo drukt uit hoe vaak inwoners gaan zwemmen per jaar. Het cijfer wordt berekend door het aantal bezoeken te delen door het aantal bewoners van de gemeente waar het zwembad staat. Animo voor De Lockhorst is hoog al daalt het cijfer jaar op jaar. Recreatief bezoek en de zwemlessen zijn uitschieters.

ANIMO	Nederland	De Lockhorst	
	Gemiddeld	2019	2022
Recreatief bezoek	1,8	4,2	3,4
Zweminstructie	0,6	2	2,2
Doelgroep activiteiten	0,4	0,6	0,3
Verenigingen/vaste verhuur	0,7	0,6	0,5

In het bovenstaand schema is de animo, het gemiddelde aantal zwembadbezoeken per inwoner van Sliedrecht, afgezet tegen het landelijke gemiddelde. In 2022 is het aantal recreatieve bezoeken bijna twee keer hoger dan het aantal inwoners van Sliedrecht zou doen vermoeden. Zwemlessen trekken vier keer meer bezoekers.

De twee verenigingen hebben samen meer dan 200 actieve leden die minstens eens per week komen zwemmen. De trainende leden van Moby Dick zwemmen een keer per week. Het seizoen bestaat voor beide verenigingen uit 40 weken per jaar waardoor ze ruim 12.00 bezoeken per jaar genereren. Dit komt uit op een animo bij verenigingen van ongeveer 0,5. De animo is nu en in 2019 iets lager dan het landelijk gemiddelde. De animo was in 2019 licht hoger dan nu. Dit is een Corona effect dat zich nu herstelt.

Gebruik

De verenigingen huren het bad vooral in de avonduren en op zaterdag. DWF gebruikt het wedstrijdbassin twee uur per week gedeeltelijk en 6,5 uur helemaal. Het recreatie bassin wordt een uur per week gebruikt. Jaarlijks wordt het wedstrijdbassin twintig tot dertig zaterdagmiddagen gebruikt voor wedstrijden. Moby Dick gebruikt het zwembad een uur in de week op vrijdagavond.

2.7. EXPLOITATIE

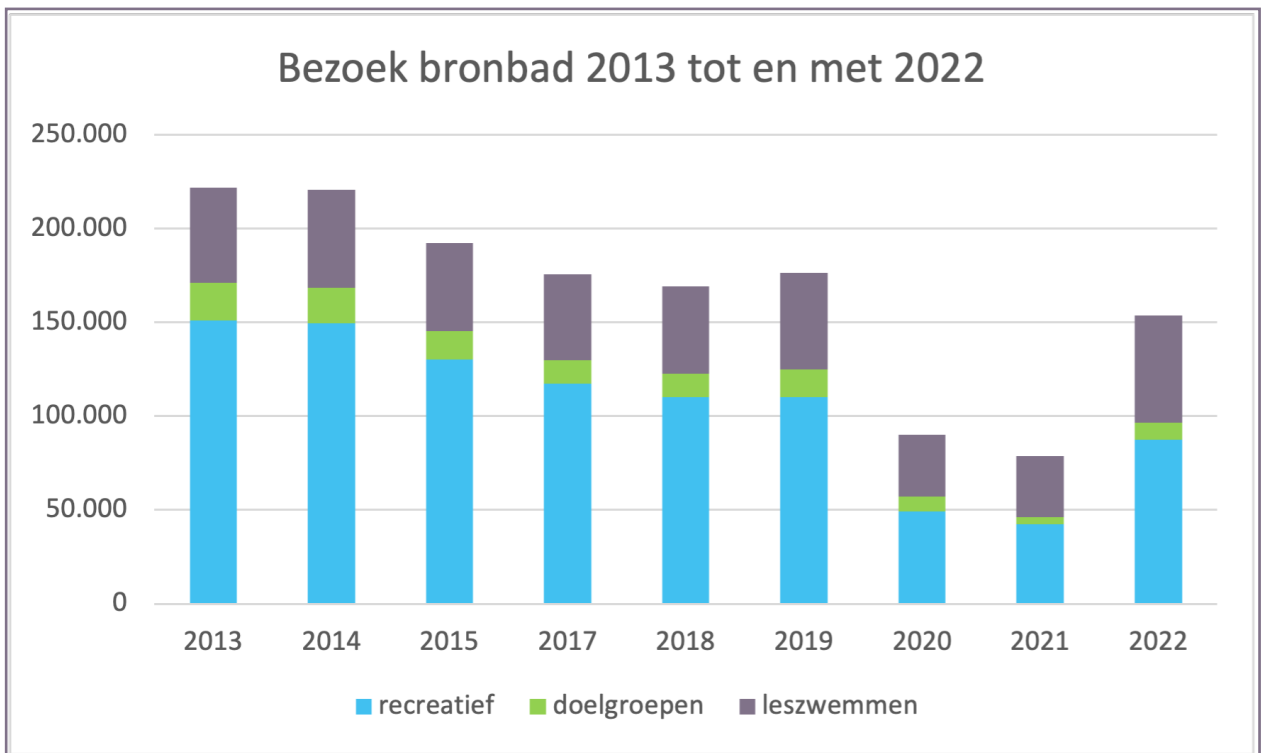
Een openbaar zwembad wordt voor veertig tot vijftig jaar gebouwd. Terwijl de maatschappij in die periode verandert, blijft de infrastructuur van het zwembad grotendeels ongewijzigd. De impact daarvan wordt gevoeld in alle onderdelen van de exploitatie.

Grote onderhoudsbehoefte

Bronbad De Lockhorst krijgt op dit moment alleen het noodzakelijke onderhoud. De onderhoudskosten zijn daardoor laag. Wel is er een grote onderhoudsbehoefte.

Zwembaden zijn energie-intensief. De Lockhorst, ontworpen in de eerste helft van de jaren negentig, is naar de huidige normen volstrekt onvoldoende geïsoleerd. Door het relatief hoge verbruik komt de huidige stijging van energieprijzen hard aan.

Dalende bezoekersaantallen

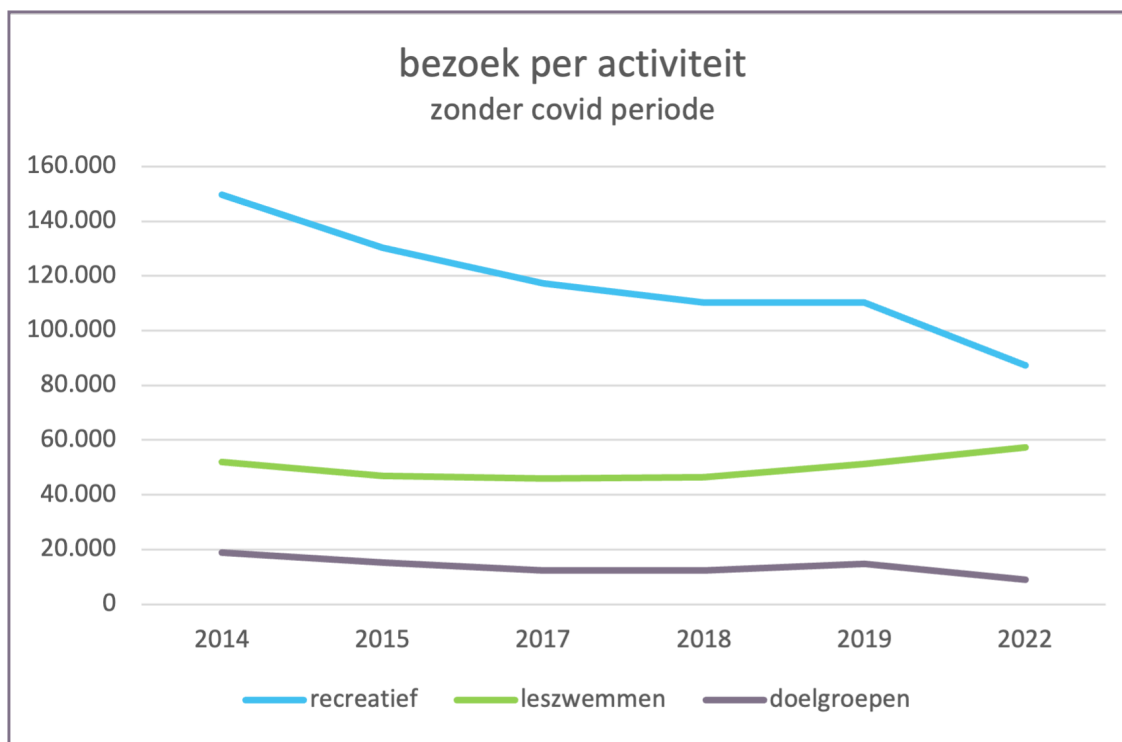

Bezoekers Bronbad 2013 tot 2022
Bron: Exploitatie cijfers De Lockhorst

Dalende bezoekersaantallen zijn voor de Lockhorst niet nieuw al versnelt de trend zich nu. Na de laatste lockdown lijken bezoekerscijfers zich eerst te herstellen. In het vierde kwartaal van 2022 loopt het bezoek sterk terug vooral bij het recreatiezwemmen en doelgroep activiteiten. De snelheid van de verandering doet vermoeden dat vooral de hogere toegangsprijzen en lagere watertemperaturen de oorzaak zijn.

Animo voor zwemlessen blijft hoog

Animo voor zwemlessen blijft hoog
Bron: Exploitatie cijfers De Lockhorst

Leszwemmen is traditioneel minder gevoelig voor veranderingen dan recreatie- en doelgroep zwemmen. Als de veranderingen al invloed op het aantal leerlingen heeft, is dat pas later zichtbaar.

Maatschappelijk belang

De overcapaciteit doet wat met de sfeer in De Lockhorst. Het gevoel 'Het is er niet gezellig' weerhoudt juist de groepen die de gemeente via beleid wil activeren. Het zou onjuist zijn het maatschappelijk belang van het Sliedrechts zwembad te ontkennen. De Lockhorst is voor veel mensen een belangrijke plaats. Voor de 928 kinderen die er in 2022 een zwemdiploma haalden, voor de twee verenigingen en voor de individuele bezoekers die samen 103.000 keer naar De Lockhorst kwamen.

3. ZWEMMEN IN DE REGIO

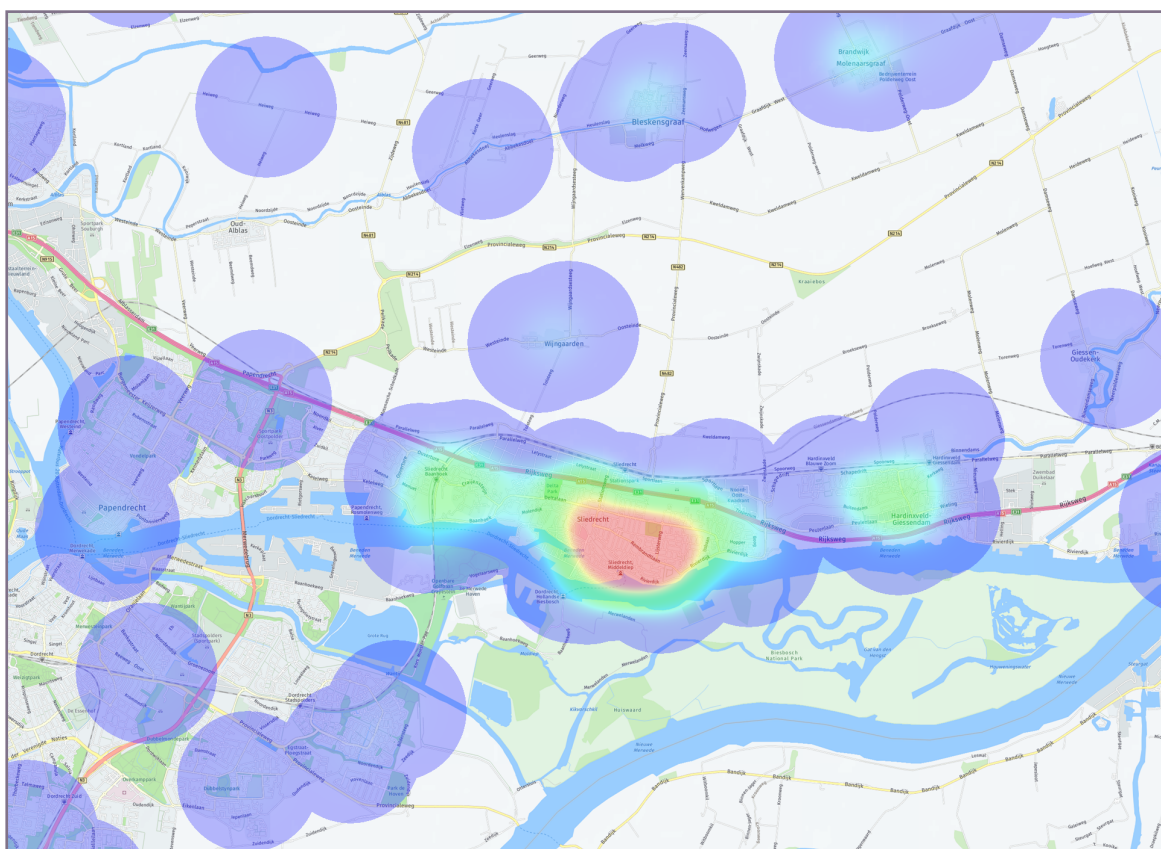
3.1. INLEIDING

Sliedrecht heeft te veel zwemwater. Dat geldt ook voor de regio. Zowel De Lockhorst als Sportcentrum Papendrecht zijn ieder apart groot genoeg om beide gemeenten te bedienen. Beide zwembaden worden met gemeenschapsgeld in stand gehouden - en hebben het energiegebruik van een woonwijk - terwijl de capaciteit deels ongebruikt blijft. De keuze voor nieuwbouw met regionale uitstraling maakt de overcapaciteit nog groter net als de kans op reëel financieel risico.

3.2. REGIONALE UITSTRALING

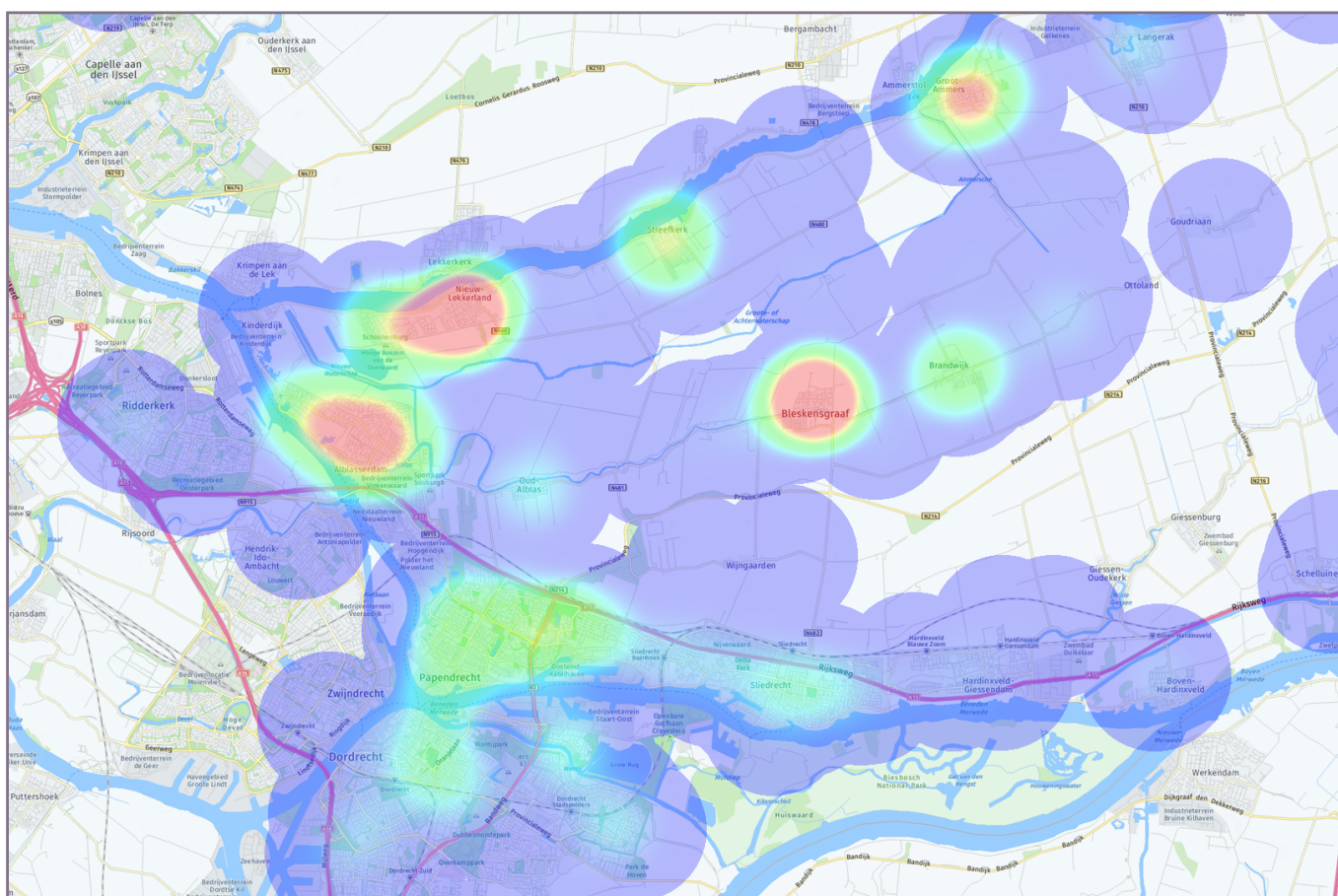
De locatie van de Lockhorst aan twee doorgaande wegen vlak bij een treinstation. Het is uitstekend te bereiken voor bezoekers uit omliggende dorpen en steden. Voor inwoners van Hardinxveld ligt het zwembad dichterbij dan het zwembad in de eigen gemeente. Ook vanuit Molenlanden is De Lockhorst goed bereikbaar.

Het dorp Sliedrecht is minder te spreken over de bereikbaarheid van De Lockhorst. Het zwembad ligt op een bedrijfsterrein op 800 meter van de dorpsrand. Dat voelt voor veel bewoners als afgelegen ook al omdat de route in het donker onveilig aanvoelt. Voor inwoners aan de westkant van het dorp is het zwembad in Papendrecht net zo ver weg.

Herkomst abonneenthouders in november 2021
Bron: Opgave exploitiaal

De Lockhorst trekt abonneementhouders uit de wijde omtrek. Het ontbreken van een binnenbad in Molenlanden kan het hoge aandeel bezoekers uit die gemeente verklaren. Hardinxveld, Papendrecht, Alblasserdam en Dordrecht hebben allemaal eigen zwembaden. Toch leveren die plaatsen substantiële aantallen abonneementhouders. Observatie doet vermoeden dat het regionale effect ook sterk geldt voor losse bezoekers.

Herkomst leszwemmers in november 2021

Bron: Opgave exploitiaal

In november 2021 komt tachtig procent van de zwemles kinderen uit andere gemeenten. Jaarlijks hebben 450 kinderen uit Sliedrecht de leeftijd om te leren zwemmen. Een significant deel van hen doet dat niet in De Lockhorst.

3.3. ANDERE ZWEMBADEN

De Lockhorst is het enige zwembad in de gemeente Sliedrecht maar Sportcentrum Papendrecht en zwembad de Duikelaar in Hardinxveld zijn goed bereikbaar. Sportcentrum Papendrecht is een relatief nieuw combi-bad met een breed voorzieningenaanbod. De Duikelaar is een gerenoveerd binnenbad, met een beperkter aanbod. Beide baden zijn concurrenten in het aanbod van lezwemmen en doelgroep activiteiten. Sportcentrum Papendrecht biedt net als De Lockhorst binnen en buiten recreatief zwemmen aan.

Sportboulevard Dordrecht en het Caribabad in Gorkum liggen iets verder weg. De laatste biedt een groot overdekt recreatie bassin en nog wat meer faciliteiten dan De Lockhorst. De Blokweer in Alblasterdam is door de beperkte voorzieningen geen serieuze concurrent. Andere zwembaden in de regio zijn te ver weg voor concurrentie met De Lockhorst.

3.4. REGIONALE SAMENWERKING

Ondanks duidelijk gedeelde belangen leert inventarisatie dat geen van de omliggende gemeenten op dit moment geïnteresseerd is in samenwerking. Papendrecht heeft het beheer van het zwembad, met de rest van het sportbedrijf en theater De Willem, ondergebracht in een holding met de gemeente als enige aandeelhouder. Hardinxveld- Giessendam onderzoekt de kansen en mogelijkheden voor de eigen zwemaccommodatie. De gemeente heeft het zwembad zelf in beheer. In Molenlanden is geen binnenbad, de gemeente heeft ook geen plannen om accommodatie te ontwikkelen. De Blokweer in Alblasterdam is sinds een jaar gesloten vanwege een grote renovatie.

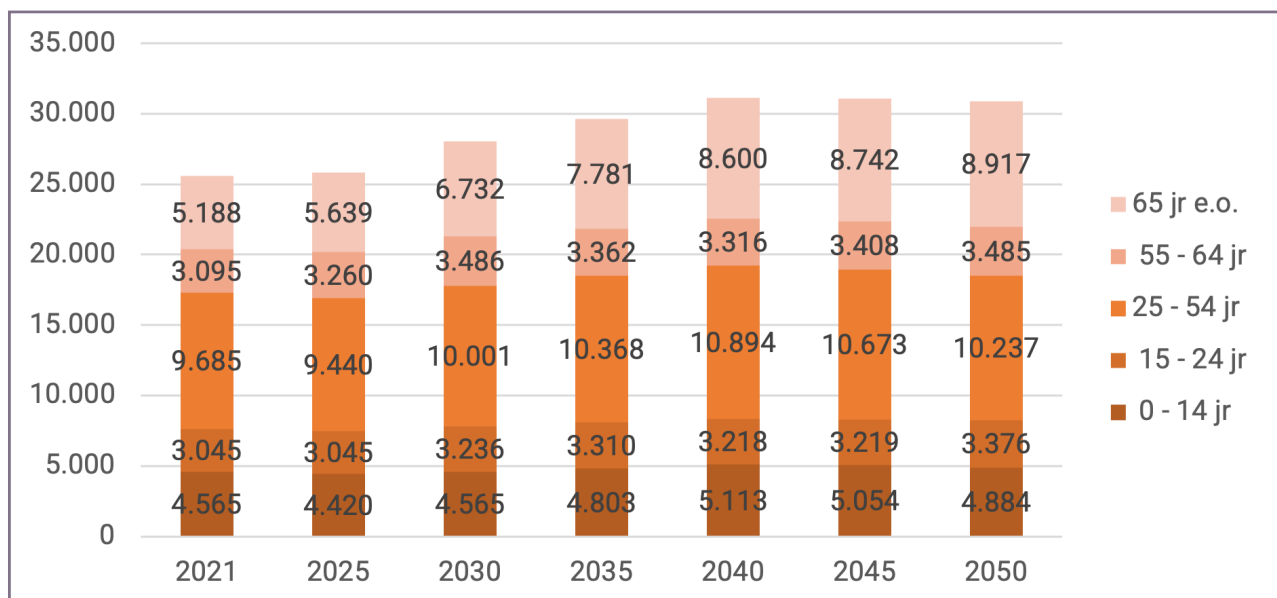
4. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

4.1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de invloed zal zijn van veranderingen in de omgeving op de toekomstige rol van, en vraag naar sportaccommodaties. Ontwikkeling van de bevolkingssamenstelling en veranderende leefstijlen hebben invloed. Voor zwembaden zijn de zwemlessen na Corona, de energieprijzen en de krappe arbeidsmarkt belangrijk. Tenslotte behandelen we de trends in sport en beweging en de regelmogelijkheden voor de gemeente Sliedrecht.

4.2. SLIEDRECHT GROEIT

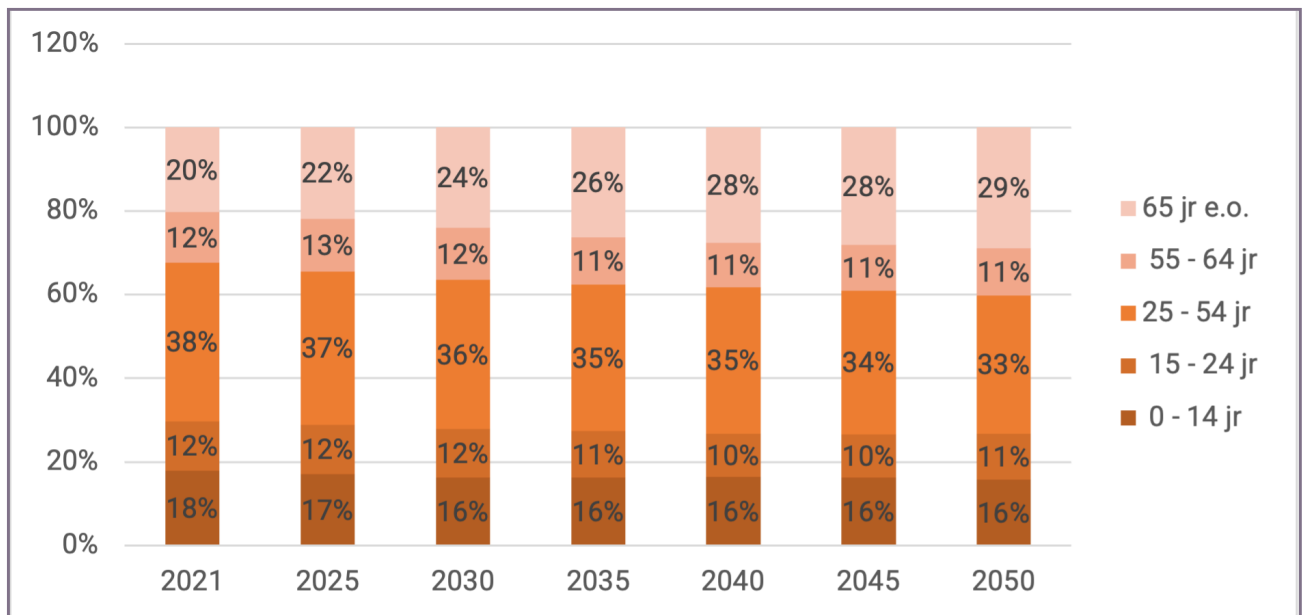
Het totaal aantal inwoners van Sliedrecht zal de komende 20 jaar naar verwachting stijgen. Het is goed om daar bij de beslissing over de grootte en vorm van een nieuw zwembad op te anticiperen. De komende 5 jaar zal het aantal inwoners iets stijgen, de jaren daarna mag een behoorlijke groei van de bevolking worden verwacht. Belangrijkste oorzaak is het woningbouwprogramma. De ambitie is om in 2030 ongeveer 1.000 nieuwe woningen te hebben gerealiseerd en in 2040 nog eens 1.500. Verwacht mag worden dat het aantal inwoners toeneemt van ongeveer 26.000 naar ruim 31.000 in het jaar 2040. De samenstelling van de bevolking zal behoorlijk veranderen. In alle leeftijdsklassen zal het aantal inwoners toenemen. De groep 65-plussers en daarbinnen de groep van 75-plussers stijgt relatief het meeste.

Prognose aantal inwoners Sliedrecht 2021 – 2050.

Bron: Drechtsteden in cijfers, gecorrigeerd a.d.h.v. woningbouwprogramma.

De veranderende samenstelling van de bevolking wordt nog duidelijker in de volgende figuur waarin het relatieve aandeel van de leeftijdsklassen in de bevolking wordt weergegeven.

Aandeel van leeftijdsklassen in bevolking Sliedrecht 2021-2050

Bron: Drechtsteden in cijfers, gecorrigeerd a.d.h.v. woningbouwprogramma.

Het woningbouwprogramma heeft effect op de balans van leefstijlen. In Sliedrecht zijn de groene en gele leefstijl dominant. Gegeven de kenmerken van de nieuwe woningen, het merendeel in de midden en hogere prijsklasse, mogen de volgende effecten worden verwacht:

- Het percentage inwoners met een gele, maar vooral blauwe leefstijl zal naar verwachting toenemen. Geel houdt van familie en vrienden, van ouderwetse gezelligheid praatjes op straat en het verenigingsleven. Blauw is van ambities en carrière maken. Goed bij de tijd en bij de pinken, zelfbewust, druk, dynamisch en sportief.
- Het aandeel inwoners met een groene leefstijl wordt daardoor kleiner. Groen is kalm, rustig en graag op zichzelf. Groene mensen hebben niet de hele tijd mensen om zich heen nodig: er zijn genoeg hobby's en klussen in eigen huis en tuin.

4.3. VITALE GEMEENTE

Net als in de rest van Nederland neemt in de komende decennia het aantal senioren in Sliedrecht fors toe. Die senioren worden gemiddeld steeds ouder. Gericht aanbod van activiteiten in het nieuw te bouwen zwembad helpt deze groep langer vitaal te blijven en de impact van chronische ziekten te verminderen. De keuze voor een nieuw zwembad kan op de ontwikkeling anticiperen door te kiezen voor een doelgroepen bad. Zo'n bad met iets warmer water en een beweegbare vloer is bij uitstek geschikt voor senioren en voor de allereerste zwemlessen.

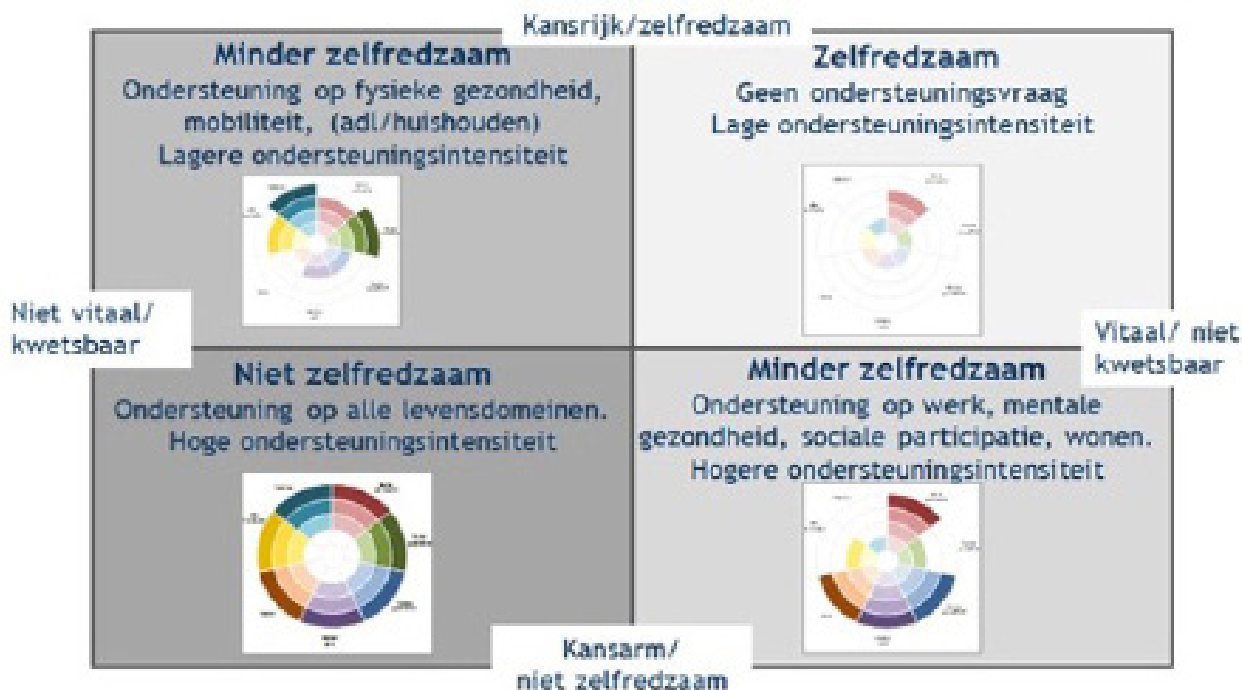
Verenigingen kunnen een belangrijke rol spelen door zich te ontwikkelen tot open clubs waar senioren zich welkom voelen. Zorgverleners zijn een belangrijke schakel tussen de senioren en een passend aanbod van activiteiten. De rol van de gemeente bestaat uit het stimuleren van verenigingen en het aanbod bij senioren en zorgorganisaties onder de aandacht brengen.

In het sociale domein wordt de rol van sport en bewegen steeds duidelijker. Sport is een middel tegen eenzaamheid en maakt wijken en buurten leefbaarder. Sport helpt nieuwkomers snel hun weg te vinden en inwoners vitaal te blijven.

De basis voor een actieve levensstijl wordt in de jeugd gelegd. Op dat terrein is veel te doen. Kinderen bewegen elk jaar minder, motorische vaardigheden worden minder ontwikkeld. Dat probleem verbindt verschillende sectoren in het sociale domein. Zorg, welzijn, onderwijs en kinderopvang werken allemaal binnen het eigen mandaat aan een oplossing.

Het model Sport en Bewegen en het sociale domein maakt expliciet dat de ene doelgroep makkelijker te bereiken is dan de andere. Het model combineert twee dimensies:

- Vitaliteit, een combinatie van mobiliteit, gezondheidssituatie en ervaren gezondheid.
- Kansrijkheid, een mix van inkomen, opleiding en zelfredzaamheid.

Mogelijkheden sport en bewegen binnen het sociale domein
Bron: Verbaell

Zo ontstaan in alle leeftijdscategorieën vier verschillende groepen:

1. Bewoners in de rechterbovenhoek zijn kansrijk en vitaal. Zij weten zelf de weg naar het gemeentelijk sport en bewegingsaanbod te vinden.
2. De groep in de rechter beneden hoek is minder vitaal en minder kansrijk. Gebrek aan tijd, inkomen of intrinsieke motivatie leidt tot minder of geen gebruik van het sport- en bewegingsaanbod.
3. Linksboven vinden we de bewoners die minder vitaal maar wel kansrijk zijn. Hoewel gemotiveerd, maakt een beperking of chronische ziekte aansluiten bij het traditionele sport- en bewegingsaanbod lastig.
4. Minder vitale en minder kansrijke bewoners hebben door fysieke beperkingen moeite aan te sluiten bij het reguliere aanbod. De weg naar dat aanbod vinden is voor deze groep niet vanzelfsprekend.

Sportverenigingen kunnen alle groepen faciliteren, zo nodig met hulp van instellingen voor zorg en welzijn. Locatie en inrichting van accommodaties spelen daarbij een belangrijke rol. De keuze voor een nieuw zwembad biedt de gemeente Sliedrecht de kans het voortouw te nemen.

Juist de groepen voor wie meedoen het moeilijkst is, zijn gebaat bij laagdrempelige accommodaties. Laagdrempelig is een verzamelterm voor keuzes waar de gemeente invloed op heeft. Laagdrempelig is letterlijk te nemen als barrière vrij, voor iedereen makkelijk toegankelijk. Nabijheid in de directe woonomgeving stimuleert meedoen, net als schappelijke tarieven, direct of via de Dordtpas. Een ontmoetingsruimte stimuleert sociale contacten.

4.4. CORONA

Corona heeft invloed op alle publieke voorzieningen. Lockdowns in alle varianten raakten zwembaden en hun gebruikers hard. Subsidies kwamen onder druk te staan. Zwemscholen misten twee cohorten leerlingen. Verenigingen zetten contributies stil en verloren leden. Wie niet gaat zwemmen geeft ook geen geld uit in de horeca. De bezoekersaantallen zich herstellen langzaam.

4.5. ENERGIE

Zwembaden zijn energie intensief wat exploitatie kwetsbaar maakt voor de prijsstijgingen. In 2022 werd energie snel veel duurder. Zwembaden vallen onder de regeling voor energie intensieve bedrijven voor wie energie kosten meer dan 7 procent van de omzet uitmaken. Die regeling helpt de pijn te verzachten, maar ook dan zijn de energiekosten nu substantieel hoger dan twee jaar geleden. Bij nieuwbouw wordt het energiegebruik structureel veel lager.

Juist voor energie-intensieve sectoren is het beperken van CO2 uitstoot belangrijk, vanuit milieu- en klimaat perspectief. Door de Russische inval in Oekraïne heeft een lager zelfs een geopolitiek belang gekregen. De recente motie 'Duik weer fijn, energiezuinig moeten we zijn' onderstreept het belang van een energiezuinig zwembad.

4.6. PERSONEEL

De nieuwe vormen van zwemles vragen een nieuwe aanpak van zweminstructrices. Klassiek werd zwemles verzorgd door allrounders. Wie zwemles gaf maakte ook schoon, deed klein onderhoud en zat achter de kassa. Voor goede sportinstructeurs zijn de mogelijkheden groter geworden. Duiklessen geven in Hurghada in Egypte of parttime zweminstructeur in Nederland is vooral voor jonge professionals geen moeilijke keuze. Fitness en buitensport bieden instructeurs dichterbij huis nieuwe mogelijkheden. Gelukkig zijn er nog steeds veel betrokken zweminstructeurs. Maar ook in de zwembadbranche is er een toenemend personeelstekort.

5. ADVIES EN SCENARIO'S

5.1. INLEIDING

De 31.000 inwoners die Sliedrecht in 2040 verwachten te hebben zijn samen goed voor zo'n 124.000 zwembadbezoeken per jaar. Een gezonde exploitatie is mogelijk vanaf 250 bezoekers per m² zwemwater per jaar. Daarmee zou Sliedrecht in 2040 zo'n 500 m² zwemwater nodig hebben. Scenario 3 benadert die realiteit. Scenario 2 gaat uit van het huidige aantal inwoners. Daarbij wordt geen rekening gehouden met de gegroeide bevolking die het zwembad tijdens driekwart van de levensduur zal bedienen. Het eerste scenario gaat uit van een minimale voorziening volgens de normen van de VSG en het Mulier instituut.

5.2. VORM EN FUNCTIE

Waar Bronbad De Lockhorst een regionale functie heeft wordt in deze berekeningen uitsluitend uitgegaan van de lokale behoefte aan zwemwater. Een zwembad met uitgebreide recreatie faciliteiten valt daar mee buiten de reikwijdte van dit onderzoek. In het onderzoek is rekening gehouden met de bestaande overcapaciteit in de omliggende gemeenten.

Een moderne open uitstraling past bij het belang van het zwembad voor het dorp. In Sliedrecht is beweegarmoede een probleem. De gemeente streeft naar een vitale bevolking. Een zwembad met de juiste maat en de juiste programmering helpt daarbij. Het maatschappelijk belang verschilt per scenario. Goed gefaciliteerde verenigingen en een laagdrempelig aanbod voor doelgroepen passen in het bevorderen van sociale cohesie en de aanpak van beweegarmoede en eenzaamheid.

Energiezuinig

De sterk gestegen energieprijzen zorgen voor een nieuwe werkelijkheid. De impact daarvan wordt pas in de komende jaren duidelijk. Een zwembad dat net zoveel energie gebruikt als een woonwijk is in de toekomst nauwelijks nog te exploiteren.

Bij het ontwikkelen van nieuwe energie-efficiënte gebouwen biedt de Trias Energetica houvast. De methode, zie voor meer informatie de bijlagen, heeft drie stappen. Eerst het beperken van het energieverbruik en vervolgens het gebruik van duurzame energie. Pas in laatste instantie het zo efficiënt mogelijk gebruik van fossiele brandstoffen gebruiken. Deze laatste stap is voor deze scenario's niet van toepassing. De andere twee stappen wel.

1. Zo min mogelijk gebruik:

Overcapaciteit is een vorm van verspilling, daarom is het goed om het zwembad niet groter te maken dan nodig is. De best mogelijke isolatie helpt om het energie gebruik zo laag mogelijk te houden. Een EPC, energieprestatie certificaat van nul is de norm voor nieuw te bouwen zwembaden.

2. Zoveel mogelijk duurzame energie:

Gasloos is de norm voor nieuwe zwembaden. Het aandeel van duurzame energie in het totale aanbod stijgt nog steeds. Met zonneboilers, warmtepompen en zonnepanelen kan het zwembad voor een belangrijk deel in de eigen energiebehoefte voorzien. Of die investering bij de bouw rendabel is, blijkt in de ontwerpfase. Het zwembad door de constructie geschikt maken voor energieopwekking maakt toekomstige aanpassingen eenvoudiger.

Geen zwembad

De Lockhorst niet vervangen, bespaart investeringskosten, exploitatiekosten en energie. In de regio is zonder het zwembad nog overcapaciteit. De nationale norm - een zwembad op reisafstand van twintig minuten of twintig kilometer - wordt nog steeds gehaald. Toch lijkt 'geen zwembad' geen reële optie. Slopen zonder nieuwbouw raakt het verenigingsleven en de sociale cohesie van Sliedrecht. De impact is het grootst voor de meest kwetsbare zwemmers. Dat zijn enerzijds weinig mobiele senioren anderzijds weinig kapitaalkrachtige gezinnen met kinderen in de zwemles leeftijd.

5.3. BEHOEFTE EN CAPACITEIT ZWEMWATER

De basis voor de scenario's is de behoefte aan zwemwater van inwoners en verenigingen in de gemeente Sliedrecht nu en in de toekomst. De bevolkingsontwikkeling geeft daarbij een indicatie van de toekomstige behoefte.

Kwantitatieve behoefte

De Vereniging Sport en Gemeenten en het Mulier Instituut adviseren als norm voor 'voldoende zwemwater' 1 m² per 100 inwoners. Daarmee komt de behoefte in Sliedrecht uit op 250 vierkante meter, het uitgangspunt voor het eerste scenario. In de praktijk is deze norm wel erg krap bemeten. De realiteit en de basis voor berekeningen van veel gemeentes is 1 m² per 60 inwoners. Zo gemeten is de huidige behoefte aan zwemwater in Sliedrecht is zo'n 400 m². Deze berekening is de basis voor scenario 2. Het derde scenario gaat uit van de geprojecteerde groei van Sliedrecht naar 31.000 bewoners in 2040. Het nieuwe zwembad is dan zo'n twaalf jaar oud is en op hooguit een kwart van de gebruikelijke levensduur. In dit scenario stijgt de behoefte aan zwemwater mee naar ruim 500 vierkante meter.

Kwalitatieve behoefte

Ook als alleen de inwoners van Sliedrecht worden bediend, is de behoefte aan zwemwater heel divers. Vrij zwemmen en spelen stellen andere eisen dan lessen, doelgroep activiteiten of individuele- en verenigingssport. Voor de gemeente wegen de zwemlessen het zwaarste in de keuze voor een nieuw te realiseren zwembad. Het faciliteren van verenigingen en de aanpak van beweegarmoede, zijn eveneens belangrijk.

Zwemles

Aan een zwemles bad worden door de Nationale Raad voor Zwemveiligheid geen eisen gesteld. Voor een bad waar examens worden afgenomen zijn wel eisen. Diploma zwemmen kan alleen in een bassin van minstens 160 m² groot met een minimumdiepte van 80 centimeter. Daarvan moet minstens 40 m² een diepte van 1,80 meter hebben. Een lesbad van 25 meter lang en 10 tot 15 meter breed is het meest praktisch en wordt het meest toegepast. Een beweegbare vloer in een deel dat bassin maakt het geschikt voor alle soorten zwemlessen.

Wedstrijdsport en recreatief zwemmen

De Koninklijke Nederlandse Zwembond, KNZB, bepaalt de normen voor zwemwedstrijden. De minimumlengte van een wedstrijd bassin is 25 meter. Voor wedstrijden moet een zwembad minstens 10 meter breed zijn. Voor waterpolo schrijft de KNZB een minimum breedte van 12,5 meter voor. Voor regionale zwemwedstrijden moet een bad minstens 15,4 meter breed zijn. Voor zwemwedstrijden is de minimumdiepte 1,40 meter, voor waterpolo 1,80 meter.

De keuze voor een breedte van 15,4 meter het meest gebruikelijk vanwege de extra mogelijkheden en flexibiliteit. Daarmee worden ook banen zwemmen en vrij zwemmen optimaal bediend. Een beweegbare bodem in het bassin geeft flexibiliteit.

Doelgroepen

De optimale combinatie bestaat uit bovenstaand lesbad, aangevuld met een kleiner bad met iets warmer water. Belangrijk is dat het ondiep is. Daarmee is het geschikt voor de allereerste zwemlessen en voor baby- en peuterzwemmen. Een beweegbare bodem maakt het bassin ook geschikt voor doelgroep activiteiten als bewegingsoefeningen voor senioren.

Verenigingsruimte

Gesprekken met bestuursleden van beide verenigingen zijn deel van het onderzoek. De contacten verliepen constructief. De wensen van de verenigingen komen overeen met hun rol in Sliedrecht en zijn vergelijkbaar met verenigingen in vergelijkbare omstandigheden. Beide verenigingen zijn geïnteresseerd in de mogelijkheid op vaste tijden een verenigingsruimte in het zwembad te huren. Een ruimte in eigen beheer betekent een meerjarig huurcontract met een marktconforme vierkante meter prijs. Dat gaat de behoeften en de draagkracht van de verenigingen te boven.

5.4. SCENARIO 1. LESBAD

Inleiding

De norm van 1m² zwemwater per 100 inwoners, zoals gehanteerd door VSG en het ministerie van VWS, betekent voor Sliedrecht een zwembad van ongeveer 250 m². Dit scenario voorziet zo'n 65.000 tot 75.000 bezoeken per jaar. Dat betekent dat er ruimte is voor 2,5 tot 3 bezoeken per inwoner per jaar. Bij de geprojecteerde groei naar 31.000 bezoekers in 2040 betekent dat de capaciteit daalt naar iets meer dan twee bezoeken per jaar.

Zwemles

Een bassin van 25 meter lang en 10 meter breed heeft genoeg capaciteit voor zwemles voor de kinderen van Sliedrecht. In dit scenario is er geen ruimte voor alle zwemlessen die nu in De Lockhorst worden gegeven.

Wedstrijden

Het kleine zwembad voldoet, door een bewegende vloer, aan de D-normen van de KNZB. Dat betekent dat er lokale zwemwedstrijden georganiseerd kunnen worden. Voor waterpolo is het zwembad in dit scenario niet geschikt.

Banen zwemmen

Zonder waterpolo kunnen de verenigingen in dit scenario het hele bad vier van de vijf avonden vullen. Ook bij het huidige inwonertal van Sliedrecht staat de programmering daarom onder druk. Voor banen zwemmen en doelgroep activiteiten blijft weinig ruimte over. Programmeren van recreatief zwemmen is in dit scenario minimaal mogelijk.

Doelgroep activiteiten

De grootste beperking in dit scenario beperking is de watertemperatuur. Eén bassin betekent één temperatuur. De keuze maakt het water te koud voor sommige activiteiten en te warm voor andere activiteiten. Wedstrijdzwemmen vraagt een lagere temperatuur. Activiteiten voor senioren en zwemlessen vragen wat warmer water. In dit scenario is geen ruimte om alle doelgroepen goed te bedienen.

Impact

Scenario 1, in de kern een lesbad, heeft de laagste bouw en exploitatie kosten. De capaciteit is bij het huidige aantal inwoners minimaal. De geprojecteerde groei van Sliedrecht en de levensduur van het zwembad maken capaciteitsproblemen in de toekomst waarschijnlijk.

In deze opzet kan het zwembad niet de hele maatschappelijke vraag naar zwemwater in Sliedrecht faciliteren. In de regio is genoeg overcapaciteit om dat op te vangen

5.5. SCENARIO 2. ZWEMBAD BEPERKTE FACILITEITEN

Inleiding

Scenario 2 gaat uit van de praktijk en is behoudend begroot op basis van trendmatige cijfers over een langere periode. Bij het huidige aantal inwoners van Sliedrecht betekent 1 m² zwemwater per zestig inwoners een zwembad met ruim 400 m² zwemwater. Dat is genoeg voor twee bassins. Het wedstrijd bassin is iets koeler, het doelgroepen bassin is kleiner en iets warmer. Dit scenario biedt capaciteit voor 100.000 tot 120.000 bezoeken per jaar.

Zwemles

Het wedstrijd bassin is iets groter, 12,5 bij 25 meter. Daarnaast is er een doelgroepen bassin van 8 bij 12 meter. In deze opzet is er ruimte voor alle zwemlessen die nu in De Lockhorst worden gegeven. Leskinderen in De Lockhorst komen uit de hele regio. Het is niet onwaarschijnlijk dat, door concurrentie met bestaande en nieuwe baden in de omgeving, die regionale uitstraling wat terugloopt. Anderzijds trekt de geprojecteerde groei van de gemeente nieuwe gezinnen en daarmee nieuwe leskinderen.

Wedstrijden

Dit scenario voldoet aan de D-normen van de KNZB. Dat betekent dat er lokale wedstrijden georganiseerd kunnen worden. Deze opzet is ook geschikt voor waterpolo trainingen en wedstrijden. Daarmee is het waarschijnlijker dat een verenigingsruimte goed gebruikt zal worden.

Banen zwemmen

In dit scenario is er voldoende capaciteit voor banenzwemmen naast het gebruik door de verenigingen. Dat vraagt een verschuiving in de programmering.

Doelgroep activiteiten

Met twee bassins kan het zwembad een compleet pakket doelgroep activiteiten programmeren.

Impact

Het zwembad heeft in dit scenario het karakter van een dorpsbad met beperkte faciliteiten. De bouwkosten zijn in dit scenario ongeveer anderhalf keer zo hoog als in scenario 1. Bij het huidige inwonertal is de capaciteit voldoende. De verwachte groei van Sliedrecht dient door zwembaden in de regio te worden opgevangen.

De verenigingen kunnen in dit scenario al hun activiteiten uitvoeren. Doelgroepen hebben de beschikking over een geschikt bad. Sport deelname, individueel in verenigingsverband, blijft ongeveer op het huidige niveau waardoor er aan de beweegarmoede in Sliedrecht weinig verandert.

5.6. SCENARIO 3. ZWEMBAD ROYALE FACILITEITEN

Inleiding

Scenario 3 is gebaseerd op de in Nederland gebruikelijke norm wat ruimer begroot op basis van trendmatige cijfers over een langere periode. De geprojecteerde groei van Sliedrecht en de levensduur van het nieuwe zwembad zijn daar goede argumenten voor. Het scenario gaat uit van 535 m2 zwemwater. Net als in scenario 2 zijn er in deze variant twee bassins gepland, beide met wat meer capaciteit. Dit scenario biedt capaciteit voor 135.000 tot 160.000 bezoeken per jaar.

Zwemles

Beide baden zijn hier iets groter dan in scenario 2. Het wedstrijdbassin wordt in deze opzet 15,4 bij 25 meter. Het doelgroepen bassin wordt 10 bij 15 meter. In deze opzet is er ruimte voor alle zwemlessen die nu in De Lockhorst worden gegeven.

Wedstrijden

In scenario 3 is het wedstrijdbad groter, is er meer ruimte rondom de bassins en is er een vaste tribune. Zo voldoet het zwembad aan de C normen van de KNZB. Daarmee is het geschikt voor lokale maar ook voor regionale wedstrijden wat de verenigingen structureel meer mogelijkheden geeft. Dat heeft impact op het gebruik van de verenigingsruimte en de horeca.

Banen zwemmen

De ruimte voor banenzwemmen is in deze opzet net zo groot als in De Lockhorst. Daarmee is de gemeente voorbereid op de verwachte behoefte in 2040.

Doelgroep activiteiten

Met twee bassins kan het zwembad een compleet pakket doelgroep activiteiten programmeren. Er is genoeg ruimte om nieuwe activiteiten te ontwikkelen. Daarmee krijgt het zwembad een passende rol in het streven naar een vitale bevolking. Een verenigingsruimte die ook als ontmoetingsplek kan dienen is een zinvolle aanvulling.

Impact

Het zwembad heeft in dit scenario het karakter van een dorpsbad met royale faciliteiten. De bouwkosten zijn in dit scenario ongeveer twee keer zo hoog als in scenario 1. Bij het huidige inwonertal is de capaciteit toekomstbestendig. De groei van Sliedrecht is in de capaciteit verrekend. Door de verwachte bezoekersaantallen lijkt een evenwichtige exploitatie waarschijnlijk. Dit scenario heeft waarschijnlijk een licht positief effect op de beweegarmoede in Sliedrecht en biedt de kans een bijdrage te leveren aan de bestrijding van eenzaamheid.

5.7. OVERZICHTEN DRIE SCENARIO'S

In dit stadium zijn alle ramingen globaal. In de ontwerpfase worden cijfers uitgewerkt.

Raming investeringslasten per scenario in 2023

Investeringslasten	scenario 1	scenario 2	scenario 3
Bovengrens	5500	9500	11500
Ondergrens	3500	7500	9500

x€ 1000.

Investeringslasten per scenario

Bezoekersaantallen per scenario

Verwacht bezoek	scenario 1	scenario 2	scenario 3
Zweminstructie	26	39	45
Verenigingen/vaste verhuur	8	10	16
Banen en vrij zwemmen	32	40	50
Doelgroep activiteiten	6	13	15
Totaal	72	102	126

Bezoeken per m2	288	249,694	235,514
-----------------	-----	---------	---------

x€ 1000.

Verwacht bezoek per scenario

Kosten en opbrengsten per scenario

Opbrengsten	scenario 1	scenario 2	scenario 3
Zwembad	710	1034	1214
Horeca	65	92	113
Totaal	775	1126	1328

Kosten	scenario 1	scenario 2	scenario 3
Personeel	324	459	567
Water/elektra/chemicaliën	126	153	182
Onderhoud	87	163	202
Administratie en beheer	150	150	150
Kapitaalslasten	203	383	473
Overige kosten	103	112	120
Totaal	992	1420	1693

Exploitatietekort per jaar	217	293	365
----------------------------	-----	-----	-----

Investeringslasten per scenario

x€ 1000.

6. EXPLOITATIEMODELLEN EN OPTIES

6.1. INLEIDING

Net als de meeste openbare zwembaden is Bronbad De Lockhorst gemeentelijk bezit. Het zwembad wordt uitgebaat door een commerciële partij die middels een openbare aanbesteding een contract voor 5 jaar heeft verworven. In het kader van dit onderzoek geven we een overzicht van de meest gebruikelijke exploitatie modellen en hun voor- en nadelen. Daarna volgt een analyse van de kansen voor een nieuw te bouwen zwembad in Sliedrecht.

6.2. AANBESTEDING

De exploitatie aanbesteden werd aantrekkelijker in de jaren dat gemeentes steeds meer taken kregen en de focus op legden op kerntaken. Aanbesteding betekent dat exploitanten hun diensten voor de scherpst mogelijke prijs aanbieden. Dat kan een goede keuze zijn voor ingewikkelde zwembaden. Hoe groter het zwembad, des te complexer de bedrijfsvoering. De leeftijd van een zwembad en de staat van onderhoud maken solide kennis van de exploitant dan nog belangrijker.

Voor de aanbestedende gemeente geeft de vaste prijs in een langjarig contract zekerheid. Financiële risico's liggen, in principe, bij de exploitant. De praktijk is minder rechtlijnig. Geen enkele gemeente wil dat het zwembad plots dicht gaat waardoor exploitanten een stevig machtsmiddel hebben.

Dat is meer dan theorie. Een zwembad gebruikt net zo veel energie als een kleine woonwijk. In het laatste kwartaal van 2022 stegen de energieprijzen snel. Dat leidde in veel gemeenten tot ongemakkelijke discussies over ondernemingsrisico's.

Gemeente en exploitant hebben tegengestelde belangen. Bedrijven leggen verantwoording af aan de aandeelhouders, gemeenten aan burgers wiens belang minder eenduidig is. De spanning tussen winst en maatschappelijk belang maakt de kans op gesteggel reëel. De context van gemeenten vraagt soms flexibiliteit, contractuele afspraken zijn bindend. Pas bij nieuwe aanbestedingen is er ruimte voor aanpassingen.

6.3. GEMEENTELIJKE EXPLOITATIE

Wat langer geleden waren de meeste zwembaden onderdeel van een gemeentedienst. Het college van Burgemeester en wethouders droeg de eindverantwoordelijkheid, gecontroleerd door de gemeenteraad. Hardinxveld wordt deze vorm nog steeds gebruikt. Daarmee is de invloed van de gemeente heel direct. Die invloed maakt sturen op gemeentelijke doelen eenvoudiger al wordt snel reageren lastig door procedures en besluitvorming. De gemeentelijke arbeidsvoorwaarden sluiten niet aan bij de praktijk van de zwembadbranche.

6.4. SPORTBEDRIJF

Meer en meer gemeenten kiezen voor exploitatie door een eigen sportbedrijf. Daarbij zijn alle aandelen in handen van de gemeente. Zo worden het belang van de aandeelhouder en het belang van de gemeente verenigd.

De gemeente blijft eigenaar van het vastgoed dat het sportbedrijf huurt. Middels de Raad van Commissarissen bepaalt de gemeente zoals de wet stelt: 'het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming'. Tegelijkertijd heeft het bestuur van het sportbedrijf de ruimte om binnen dat kader een passende strategie uit te werken en te realiseren.

Een sportbedrijf met de gemeente als enige aandeelhouder combineert de voordelen van bedrijfsmatige exploitatie met de mogelijkheid om op maatschappelijke waarde te sturen. Een sportbedrijf heeft een zekere schaalgrootte nodig om goed te kunnen functioneren. Een combinatie met ander maatschappelijk vastgoed leidt mogelijk tot een levensvatbaar bedrijf. Uitbesteden aan een eigen bv is niet aanbesteding plichtig.

6.5. OPTIES VOOR SLIEDRECHT

Beheer en exploitatie van een complex zwembad als de Lockhorst vergt specialistische kennis. Die kennis heeft de gemeente niet in huis. Ook had Sliedrecht niet de ambitie de kennis op te bouwen die voor een succesvol sportbedrijf noodzakelijk is. Daarom lijkt het logisch om die kennis uit de markt te halen, zoals dat de afgelopen jaren is gebeurd.

Toch lijkt een keuze voor een andere vorm van exploitatie in de nieuwe opzet denkbaar en haalbaar. Een nieuw zwembad is een goed moment om na te denken over de meest geëigende exploitatie vorm. Een belangrijker reden daarvoor is dat de exploitatie van het nieuwe zwembad in alle besproken varianten minder complex wordt. In alle alternatieven past de grootte beter bij de huidige behoefte in de gemeente. Een kleiner zwembad zonder vervlechting met een sporthal en een partycentrum vraagt minder personeel en minder management. De Lockhorst werd in 1995 opgeleverd. De techniek van 2023 is energiezuiniger, betrouwbaarder en voor de gebruiker minder complex. Dat geldt voor auto's, voor computers en ook voor zwembaden.

Schaalgrootte maakt een Sportbedrijf Sliedrecht een ingewikkelde propositie. Kansrijker is participatie in een bestaand sportbedrijf. Sportbedrijf Papendrecht, met Theater De Willem verenigd in De Recreatie & Cultuur Holding lijkt het onderzoeken waard als logische partner. Samenwerking staat de identiteit van de gemeente niet in de weg. Het is goed op te merken dat buiten de regio meer mogelijkheden zijn. Zo hebben Amersfoort en Haarlem samen een sportbedrijf. Die holding realiseert schaalvoordelen die geen van de twee gemeenten allen kan realiseren. Nader onderzoek kan concrete mogelijkheden in kaart brengen.

VERBAELL